

FOTO: Gatis Dierāns/LETA

Mācību literatūras izvērtēšanas izdevumus daļēji apmaksās izdevējs un recenzentus izvēlēsies VISC

Lasiet 3. lpp. ▶

FOTO: Edijs Pālens/LETA

Ko par „Iespējamās misijas” skolotājiem saka skolu direktori?

Lasiet 2. lpp. ▶

Šonedēļ aktuāli

FOTO: Edijs Pālens/LETA

PASAULĒ

Vaučeru programmas pasaulē. Piedāvājam izglītības ekonomikas eksperta Harija Antonija Patrinoso apskatu par dažādām vaučeru sistēmām pasaulē.

7. lpp. ▶

FOTO: Raitis Puriņš/DIENA/LETA

INTEREŠU IZGLĪTĪBA

Mūzikas loma bērnu un jauniešu dzīvē, sadziedāšanās svētki „Zem lielās rūķa cepures”, skeižošanas prieks.

3. lpp. ▶

FOTO: Edijs Pālens/LETA

AKTUĀLI

Ģeogrāfijas mācīšanas aktuālās problēmas un to iespējamie risinājumi.

10. lpp. ▶

FOTO: no personīgā arhīva

METODISKE MATERIĀLI

Manas dzimtās pilsētas vēstures stāsta pirmsākumi. Pieredzē dalās lewa Leimane, Limbažu 3. vidusskolas vēstures skolotāja.

12. lpp. ▶

FOTO: Jānis Salis/LETA

PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBA

Atvērto durvju dienas pirmsskolās – pirmā tikšanās

13. lpp. ▶

Par izmaiņām skolotāju algas rēķināšanā vēl diskutēs

FOTO: Edijs Pālens/LETA

Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība (LIZDA), Latvijas Izglītības vadītāju asociācija (LIVA) un Latvijas Pedagogu dome prasa valdībai no šā gada 1. septembra par 10% palielināt pedagogu zemākās mēneša darba algas likmes, atbilstīgi par 10% palielinot valsts budžeta mērķdotācijas pašvaldībām, un no 2013. gada 1. janvāra palielināt finansējumu pedagogu, tostarp akadēmiskā personāla un zinātnisko institūciju darbinieku, darba samaksai vēl par 10%. Izglītības un zinātnes ministrs Roberts Ķīlis atzīst, ka atalgojums skolotājiem ir mazs, taču viņš nav ar mieru to visiem skolotājiem paaugstināt par 10%. Tā vietā ministrs rosina pāriet uz 40 stundu darba nedēļu, kurā tiks apmaksāts darbs ne tikai par kontaktstundām, bet arī par gatavošanos stundām, mājasdarbu labošanu, klases audzināšanas darbu, kā arī citiem sabiedriskajiem darbiem, ko pilda skolotājs. Tiekoties ar LIVA valdi, ministrs no skolu direktoriem mēģināja izvilināt informāciju, par kādu darba algu skolotāji būtu gatavi strādāt. Direktori ministram teica, ka minimālajai algai vajadzētu būt 500 latiem un vairāk, lai skolai varētu piesaistīt jaunus pedagogus vai skolā noturētu labākos no viņiem. Projekta „Pedagogu konkurētspējas veicināšana izglītības sistēmas optimizācijas apstākļos” vadītāja Evija Papule stāsta, ka līdz mācību gada beigām notiks septiņas diskusijas – divas Rīgā un piecas Latvijā –, lai noskaidrotu pedagogu viedokli par veidiem, kā noteikt skolotāja darba slodzi. Viņa gan uzsver, ka par darba samaksu gan vēl diskusijas nav sākušās.

Lasiet 4. lpp. ▶

Pareizi pārorganizējot mācību procesu, veiksmīgi dzīvos arī mazās skolas

IK ZANE STANKEVIČA

Izglītības un zinātnes ministrijā kopš janvāra aktīvi notiek vispārējās izglītības reformu plānu kalšana, kurā iesaistīti jomas pētnieki, profesionāļi, eksperti un entuziasti. Reformu grupa sadalīta septiņās mazākās darba grupās, kas katra strādā savā jomā. Būtiskas pārmaiņas gaidāmas ne tikai mācību saturā, bet arī finansēšanas modelī – privātās vidusskolas „Patnis” valdes priekšsēdētājas Zanes Ozolas vadībā viena no ekspertu grupām sākusī apriņķus par

vaučeru ieviešanu Latvijā. Z. Ozola intervijā laikrakstam „Izglītība un Kultūra” uzsver, ka jaunajā finansēšanas modelī nauda „sekos” katram skolēnam līdz izglītības iestādei un reizē ar izmaiņām mācību metodikā ieguvēji būs gan skolēni, gan skolotāji. Pareizi pārorganizējot mācību procesu, veiksmīgi dzīvos arī mazās skolas, uzsver eksperte.

Ar ko vaučeri atšķiras no „nauda seko skolēnam” sistēmas?

Būtībā tas ir tas pats „nauda seko skolēnam” princips, tikai šajā gadījumā

mā nauda patiešām „seko” bērnam līdz skolai, nevis pašvaldībai. Vaučera ideja lielā mērā ir veicināt skolu autonomiju – skola ir saimnieks par savu naudu un pedagoģisko procesu un pati organizē darbu tā, kā uzskata par svarīgāku. Taču tam nav sakara ar kvalitāti. Vaučeri pats par sevi kvalitāti neuzlabos, tas vienkārši iedos patstāvības iespēju.

Vai tas nepasliktinās izglītības kvalitāti?

Viens no riskiem, kas tiek uzsvērts, ir sabiedrības noslāņošanās – ka vau-

čera ieviešanas rezultātā labās skolas kļūst vēl labākas, bet sliktās skolas – vēl sliktākas. Divas nedēļas braukājot pa dažādām Latvijas skolām un vērtējot augstākās kvalifikācijas pakāpes skolotājus, redzēju labākos skolotājus visdažādākajās skolās. Kad sēdēju Rīgas Valsts 1. ģimnāzijā, redzēju izcilu skolu, izcilus bērnus un izcilus skolotājus. Viņi (kā arī citas valsts ģimnāzijas) ir pilnībā par to, lai nauda „seko” uz skolu, jo saredz efektīvākas saimniekošanas iespējas ar šo naudu, un viņi to spēj izdarīt.

turpinājums 5. lpp. ▶

Eiropas projekts „VIA LIGHT” daudzvalodības atbalstam

IK INESE MATISĀNE

Latvijas izglītības sistēmā sava, autonoma, vieta ir ierādāma privātajām skolām. Tās veicina konkurētspējīgas izglītības veidošanos sabiedrībā, piedāvājot alternatīvu valsts finansētajām vispārīgizglītojošajām izglītības iestādēm. Privātskolu piedāvājums mūsdienās var apmierināt arī pat visprasīgākos vecākus Latvijā un citviet pasaulē.

Galvenā vērtība – savstarpējā saprašanās un līdzdalība

Privātā vidusskola „Klasika” (divplūsmu skola) ir dibināta 1993. gadā. Skolas izglītības koncepcijas pamatā ir ikvienam bērnam attīstošas vides radīšana, istenojot individuālu pieeju izglītībā un audzināšanā multikulturālā vidē. „Klasika” ir akreditēta un licencēta mācību iestāde, kur izglītības programmas atbilst valsts noteiktiem standartiem un Ministru kabineta noteikumiem.

Pie klasiskas izglītības pieder arī datorzinības, svešvalodu un ekonomikas zināšanas, sports, mūzika, dejas. Viena no šīs skolas prioritātēm ir padziļināta angļu valodas mācīšana, jo nevainojamas angļu valodas zināšanas paver lieliskas iespējas jauniešiem turpināt izglītību ne tikai mūsu valstī, bet arī Eiropas un citās pasaules izglītības iestādēs. Kopš 1997. gada marta skolas audzēkņi kārto Kembridžas Universitātes eksāmenu angļu valodā, bet vasarā dodas mācību braucienā uz Lielbritāniju – *Globe English centre (Exeter)* un Kliftonas privātkoledžu (*Bristol*).

Skolas direktore Svetlana Šibko-Šipkovska atbalsta pārmaiņas Latvijas izglītības sistēmā, uzsverot visu Latvijas izglītības sistēmā iesaistīto skolu pārstāvju līdzdalību turpmāko izglītības lēmumu pieņemšanā, jo tieši skolas ir tās, kas šos lēmumus realizē dzīvē.

„Man simpātiska ir izglītības un zinātnes ministra Roberta Čiļa nostāja skolu brī-

FOTO: no skolas arhīva

vības un autonomijas jautājumā. Mēs šo ideju īstenojam jau kopš skolas dibināšanas. Ja tagad skolās priekšplānā izvirzās savstarpējās sapratnes un sadzīvošanas jautājumi, mēs to esam izdzīvojuši jau pirms divdesmit gadiem. Vecāki mūs akreditē katru brīdi, jo viņi ir gatavi maksāt tikai par kvalitatīvu izglītību,” teic S. Šibko-Šipkovska.

Kultūru un valodu daudzveidībai ir vieta nākotnes Eiropā

Ar 2012. gada 1. janvāri vidusskola „Klasika” saņēmusi uzaicinājumu piedalīties Eiropas projektā „VIA LIGHT”, kas tiek īstenots astoņās partnervalstīs – Bulgārijā, Kiprā, Vācijā, Igaunijā, Somijā, Latvijā, Moldāvijā, Krievijā – vismaz trijās universitātēs, sešās skolās un piecpadsmit bērnu dārzos.

uz vispārpieņemto teorētisko pieeju un praktisko pielietojamību, ņemot vērā reģionālās īpatnības un izmantojot gan tradicionālo klātienes, gan neklātienes – *online* režīma – metodiku, lai partnervalstu bilingvālās izglītības jomas eksperti varētu sagatavot multiplikatorus.

Eiropas skolu modeli dzimtās valodas saglabāšanai ir ierādīta svarīga vieta. Spēja saprast vairāk nekā vienu valodu un sarunāties daudzās valodās – tā jau ir ikdienu vairākumam cilvēku visā pasaulē. Tā ir arī dzīvotprasme, kas vēlama visiem Eiropas pilsoņiem. Tā iedrošina cilvēkus kļūt atvērtākiem pret citu tautu kultūrām un uzskatiem, uzlabo izziņas iemaņas un stiprina valodu apguvēju dzimtās valodas prasmes, dod iespēju izmantot brīvības sniegtās priekš-

Ja tagad skolās priekšplānā izvirzās savstarpējās sapratnes un sadzīvošanas jautājumi, mēs to esam izdzīvojuši jau pirms divdesmit gadiem. Vecāki mūs akreditē katru brīdi, jo viņi ir gatavi maksāt tikai par kvalitatīvu izglītību.

Projekta mērķis ir izstrādāt pedagogu profesionālas programmas darbam ar bilingvāliem bērniem un veidot īpašus – aprobētus un sertificētus, saturā novatoriskus, Eiropas divvalodības telpai piemērotus – pedagogu kvalifikācijas paaugstināšanas mācību moduljus. Mācību kurss ir veidots, balstoties

rocības strādāt un studēt citā dalībvalstī.

Par projektu vidusskolas „Klasika” vadītāja stāsta: „Skolotāju, kuri realizē bilingvālo izglītību, kvalifikācijas celšanai paredzētajām programmām un mācību plāniem jāatbilst mainīgajām prasībām attiecībā uz valodu prasmēm, kas jāapgūst skolē-

niem un skolotājiem.” S. Šibko-Šipkovska Austrijā un Vācijā ir apmeklējusi bilingvālo krievu-angļu, krievu-vācu un vācu-angļu bērnu dārzus, kur priekšplānā neizvirzās krievu valoda. Skolās netiek arī pakāpeniski palielināts stundu skaits valsts valodā kādā mācību priekšmetā, bet, piemēram, matemātiku sinhroni māca divi skolotāji. Ja tēmai ir paredzētas piecas mācību stundas, trīs stundas tiek mācītas vācu

FOTO: no skolas arhīva

valodā, divas – krievu valodā. Šobrīd ārvalstu kolēģi ir saskārušies ar problēmu, ka skolotājiem nepietiek kompetences, lai strādātu bilingvālā vidē. Turklāt viņu prasība ir, lai priekšmetus dzimtajā valodā pasniegtu skolotājs, kam šī valoda ir dzimtā. S. Šibko-Šipkovska cer, ka vidusskolai „Klasika” būs iespēja arī turpmāk publicēt projektā iegūto labo pieredzi.

Esam ceļā uz starpkultūru izglītību

Bilingvisms un bilingvālā izglītība Latvijā turpinās attīstīties, jo sabiedrībā pieaug pieprasījums pēc svešvalodām, secina vidusskolas „Klasika” latviešu valodas skolotāja sākumskolas un pamatskolas klasēs Kristīne Pjasecka.

Saskaņā ar Latvijas valsts likumdošanu valsts un pašvaldību izglītības iestādēs izglītību iegūst valsts valodā. Citā valodā izglītību var iegūt privātās izglītības iestādēs, kā arī valsts un pašvaldību izglītības iestādēs, ja tajās tiek īstenotas mazākumtautību izglītības programmas. Izglītības un zinātnes ministrijas vadībā 1999. gadā tika izveidoti četri mazākumtautību

pamatizglītības programmu paraugi, un mazākumtautību skolas varēja izvēlēties ieviest kādu no tiem. Ikvienam, kurš apgūst pamatzglītību vai vidējo izglītību citā valodā, vienlaicīgi arī apgūst valsts valodu un kārto valsts valodas pārbaudes eksāmenu valstī noteiktajā kārtībā un apjomā.

Analizējot līdzšinējo 15 gadu veiksmīgo pieredzi bilingvālajā izglītībā, skolotāja K. Pjasecka spriež: „Bilingvālās

ar tehnoloģijām.

Skolotāja K. Pjasecka atceļ: „Kad sabiedrībā aizgāja „vilnis” par otro valsts valodu, praksē bija sajūta, ka mēs tiekam atsievīti daudzus gadus atpakaļ, t. i., laikā pirms bilingvālās izglītības reformas.” Vienlaikus viņa brīdina, ka agrīna pāreja uz monolingvālu izglītību latviešu valodā var radīt skolēnos sajūtu, ka viņu dzimtā valoda ir mazāk vērtīga. „Situācija kļūst aizvien aktuālāka, tāpēc pozitīvie labās prakses piemēri jāpopularizē un jāturpina.” Viņaprāt, pakāpeniska pāreja uz mācībām latviešu valodā mazākumtautību skolās ir organiska un devusi konkrētus rezultātus – šogad vidusskolas beidzējiem latviešu valodas eksāmens ir viens un vienots neatkarīgi no izglītības iestādes mācību valodas.

Darbojoties projektā „VIA LIGHT”, skolotāja cer iegūt labāku izpratni par starpkultūras un multikultūras jautājumiem. Pašlaik informācija skolotājiem par starpkultūru sakariem un izglītību ir nabadzīga. „Viena lieta ir mazākumtautību izglītības programmas, cita – atvērtā Eiropa, kad katrā brīdī jebkurā skolā neatkarīgi no mācību valodas var parādīties skolēni ar citu kultūru un citu dzimto valodu. Pieņemt to un mācīties sadzīvot – tas ir vērtīgi,” teic K. Pjasecka.

Valstī, pēc skolotājas domām, pietiekami veiksmīgi tiek īstenota bilingvālā izglītība, un sabojāt šo lielisko pieredzi nevajadzētu, jo izdarīts ir ļoti daudz. Labo pieredzi vajadzētu popularizēt arī latviešu skolās, kuru skolotāji ir līdzīgā situācijā, jo vecāki, kuru dzimtā valoda ir krievu valoda, izvēlas arī latviešu skolas, norāda K. Pjasecka.

Latviešu valodas aģentūra rīko kursus skolotājiem, izstrādā mācību līdzekļus, un latviešu valodas kā valsts valodas prestiža stabilizēšanai valstī tiek daudz darīts. Aizvadīto gadu laikā ir izveidots ļoti daudz mācību līdzekļu latviešu valodā, pēdējā gada laikā arī interaktīvi uzdevumi paaudzei, kura aug un dzīvo

„Klasika” attīsta skolēnu personību

Nav veikts pētījums, pēc kādiem kritērijiem vecāki izvēlas bērnus izglītēt valsts vai privātajās skolās, taču, šķiet, ka visbiežāk tas ir mazais skolēnu skaits ir mazais skolēnu skaits klasēs (8–15 cilvēki) un iespēja skolotājam individuāli strādāt ar katru skolēnu. Tādējādi skolotājs mācību vielas apguvi var pielāgot katra bērna individuālajām spējām, un mācību un audzināšanas metodika šādās skolās attīsta bērnus tādas īpašības kā pašdisciplīnu, patstāvību, komunikabilitāti, mērķtiecību un tiekšanos būt par līderi.

Ko par savu skolu domā paši skolēni?

Nikola, 11.b klase: „Mēs mīlam savu skolu. Man patīk skolotāju attieksme, tas, ka droši varu jautāt skolotājiem un vienmēr saņemt atbildi. Mēs visi esam draugi – pazīstam viens otru, draudzējamies, mums nav lielu konfliktu. Kopā ar 11.a klasi ēdam pusdienas, dažreiz ejam pa-

staigāties.”

Romāns, 10.b klase: „Tautība nav galvenais, svarīgais ir cilvēku attiecības: skolēni komunicē, draudzējas, runā... Cilvēks ir labs tad, ja ar viņu var parunāt. Tad skola viņu pieņem. Piemēram, man ir draugs Raitis no paralēlās klases, mēs kopā rakstijām

zinātniski pētniecisko darbu matemātikā.”

Raitis, 10.a klase: „Mēs ar Romānu mācāmies dažādās plūsmās: es – latviešu, viņš – krievu, bet tas netraucē mums būt labiem draugiem. Protams, arī par politiskajiem jautājumiem runājam, bet cenšamies neuzspiest savu

viedokli, drīzāk – mēs viens no otra mācāmies.”

Artūrs, 8.a klase: „Valsts skolā klasē bija trīsdesmit skolēni, un personīgi es šādā pūlī mazā telpā nespēju mācīties. Kad 1. klasē pēc 1. pusgada pārnācu šurp, uzreiz sajutu, ka ir vieglāk mācīties. Ko skolā varētu uzlabot – es

pat nezinu. Varbūt varētu būt vairāk interaktīvo tāfeļu. Tur, kur tās ir, ir ļoti labi.”

Ralfs, 8.a klase: „Esmu dzimis Amerikā, dzīvojis dažādās pasaules valstīs un mācījos ļoti daudzās skolās (liekas – septiņās). Man patīk šī skola. Te ir talantīgi skolotāji, kuri spēj ļoti labi iemācīt. Angļu

valoda šeit ir labā līmenī. Man patīk fizika, jo ir interesants skolotājs, gribas mācīties.”

5.a klases skolēni (viens caur otru): „Skolā ir mierīgi. Mierā cilvēks dzīvo. Viņš ir labestīgs. Kad cilvēks ir stresā, viņš var nonākt slimnīcā. Miers vispirms vajadzīgs sevī, tad publiskās vietās.” ■